

Kurzusleírás (tematika)

Kurzus neve: Kortárs kulturális és filozófiai stúdiumok / Poszthumanizmus és design				
A kurzus oktatója/i, elérhetősége(i): Schneider Ákos, schneider@mome.hu				
Kód: B-AE-401-2D	Tantervi hely: BA ES	Javasolt félév: 2-5.	Kredit: 5	Tanóraszám: 48 Egyéni hallgatói munkaóra: 102
Kapcsolt kódok: -	Típus: gyakorlat	Szab.vál-ként felvehető-e? Nem	Szab.vál. esetén sajátos előfeltételek: -	
A kurzus kapcsolatai (előfeltételek, párhuzamosságok): B-AE-401 Kortárs kulturális és filozófiai stúdiumok előadás				
A kurzus célja és alapelvei: <i>„Nincs éles elhatárolás a környezet, a test és az agy között. Az ember azonosítható, de nem definiálható.” – Robert Pepperell: The Posthuman Condition (2003)</i> A nemzetközi tervezéstudományt legkésőbb az 1980-as évektől meghatározó felhasználóbarát és emberközpontú megközelítéseket ma ökológiai, technológiai válságok és lehetőségek árnyalják. A tervezők és művészek figyelme olyan határhelyzetek irányába terelődik, amelyek ember és nem-ember (<i>non-human</i>) interakciójából születnek. A kortárs designelméletben egyre hangsúlyosabbá válnak azok az álláspontok, amelyek az emberi nézőpont kizárólagosságát, illetve közvetetten vagy közvetlenül a modernitás programját kérdőjelezzik meg. Ezek nemcsak a természetvédelem, a fenntartható design, vagy az emberközpontú tervezés (<i>human-centered design</i>) horizontján értelmezhetők, de új fényt vethetnek a gépember (<i>cyborg</i>) helyére és jelentőségére a modern design vonatkozásában, vagy a „természetes” és „mesterséges” fogalmi ellentétére a designfilozófia területén. Az antropocentrikus világkép mai kibillenése közel sem csak az ökológia és a planetáris etika problematikájában érezteti hatását, de az olyan fogalmak designkulturális térnyerésében is, mint a „ <i>transzhumán</i> ” vagy „ <i>poszthumán</i> ”. A kurzus célja, hogy elméleti kérdések, kortárs művészeti és designprojektek feldolgozásán keresztül bevezetést nyújtson a poszthumanizmus és a design metszéspontjain felmerülő témakörökbe. Az aktuális trendek és alapfogalmak tisztázásán túl a kurzus további motivációját jelenti egy olyan kulturális látlelet felmutatása, amelybe a hallgatók beilleszthetik saját munkáikat, kutatásaikat és tervezői-alkotói célkitűzéseiket.				
Tanulási eredmények (fejlesztendő szakmai és általános kompetenciák): <i>Tudás:</i> - Érti a design- és művészetelméleti, valamint kritikai kérdésvetések, teóriák és gyakorlatok komplexitását és összefüggésrendszerét. - Általános és specializált ismeretekkel rendelkezik a designelméleti gondolkodás, elemzés és írás meghatározó folyamatairól és koncepcióiról. - Jól ismeri a korszerű prezentációs technikákat, lényegre törően fogalmazza meg állításait és meggyőzően érvel mellettük. - Alapvető ismeretekkel rendelkezik a design és művészetek főbb elméleteinek, alapelveinek, stíluskorszakainak és irányzatainak, fontosabb alkotásainak területeiről. - Tudásának része a széles spektrumú műveltség.				

- Érti a design, a művészetek, az építészet filozófiáját.
- Részletes ismeretekkel rendelkezik a kulturális és művészeti jelenségek vizsgálatának módszereiről, technikáiról.
- A vizsgált tervezői/alkotói tevékenységekkel kapcsolatos társadalmi igényeket felismeri, képviseli, azokra reflektál.

Képesség:

- Felismeri a design, a művészetek, média és építészet által felvetett és megoldott vagy megoldandó problémákat, reflektál azokra.
- Értékeli a design- és művészeti koncepciók kialakítását, illetve részt vesz bennük, ha lehetősége van rá. Alkotó módon használja az elméleti tevékenysége alapjául szolgáló technikai, anyagi és információs forrásokat.
- A tanulmányai során szerzett tapasztalatokra támaszkodva önállóan feldolgozza a design, a művészetek, média és építészet területén megjelenő új ismereteket.
- Szakterületén túl is kifinomult kultúráról és kritikai ítélőképességről ad bizonyosságot.
- Ismeri és alkalmazza a design- és művészetelmélet legújabb módszereit.
- A megszerzett tudás alapján képes a design- és művészetelmélet gyakorlásának új helyzetzeit, formáit, terepét megteremteni.

Attitűd:

- Kiforrott kritikai érzéssel viszonyul a design és a művészetek történeti, valamint kortárs alkotásaihoz, a különböző tervezői/alkotói gyakorlatokhoz és eredményekhez.
- Nyitottság, befogadás jellemzi designteoretikus szemléletmódját.
- Szem előtt tartja a fenntarthatóság elveit. Környezeti tudatossággal végzi minden tevékenységét.
- Az új kezdeményezéseket megfontoltan támogatja, ugyanakkor kiáll az értékek megőrzése mellett. Érzékeny társadalmi kérdések iránt.
- Aktívan keresi az új ismereteket, módszereket, kreatív, dinamikus megvalósítási lehetőségeket.
- Kezdeményezőkézség és kritikai gondolkodás jellemzi.

A kurzus keretében feldolgozandó témakörök, témák:

2022.02.08. Bevezetés

2022.02.15. Az ökológiai válság és az antropocén kor designelméleti kérdései I.

2022.02.22. Az ökológiai válság és az antropocén kor designelméleti kérdései II.

2022.03.01. Tervezői-alkotói léptékváltások (spekulatív design I.)

2022.03.08. Az emberközpontú tervezés problematikája (spekulatív design II.)

2022.03.22. Fajok közötti interakciók (spekulatív design III.)

2022.03.29. Feltörekvő technológiák és új anyagság

2022.04.05. Designfikció és kritikai design

2022.04.12. Ember-gép interakciók és kiborg művészet

2022.04.26. A transzhumanizmus filozófiai és tervezési alapvetései

2022.05.03. Transzhumanizmus és kritikai poszthumanizmus

Tanulásszervezés/folyamatszervezés sajátosságai:

A kurzus foglalkozásai alkalmanként két elemből állnak össze: oktatói előadás és hallgatói prezentációk.

A hallgatók tennivalói, feladatai: a félév során a hallgatók önálló kutatómunkát végeznek, amelynek eredményéről prezentáció keretében számolnak be (egyenileg meghatározott időpontokban). A kurzus további feltétele egy félév végi esszé leadása vagy egy szabadon választott tervezési projekt felvázolása.

A tanulás környezete: tanterem

Értékelés:

Teljesítendő követelmények: Az érdemjegy megszerzésének feltétele az órai részvétel, egy prezentáció megtartása a szorgalmi időszakban, és a vizsgaidőszakban egy esszé vagy tervezési projektterv leadása.

Értékelés módja:

Az értékelés szempontjai: 1) egyéni kutatás mélysége, komplexitása 2) argumentáció és elemzőkészség 3) prezentációk, leadott szöveg formai sajátosságai 4) feldolgozott témák relevanciája 5) határidőre történő teljesítés 6) órai aktivitás

Az érdemjegy kiszámítása:

Súlyozás:

- Prezentáció 50 %
- Esszé 50 %

Érdemjegy kiszámítása:

91-100% jeles

81-90% jó

61-80% közepes

51-60% elégséges

0-50% elégtelen

Ez a kurzus egy ún. többkurzusú tárgy egyik része!

A szeminárium és az előadás értékelése együttesen zajlik. A tantárgy teljesítéséhez mindkét rész-kurzusból érvényes, elégtelentől különböző osztályzattal kell rendelkeznie a hallgatónak. Amennyiben a hallgató a tantárgy bármely részéből elégtelen osztályzatot szerez, vagy egyik részét nem teljesíti az egész tantárgy ismétlése szükséges. A tantárgy végső érdemjegyének megállapítása a két kurzus eredményének egyszerű számtani átlagolásával történik, tört szám esetén a szemináriumra kapott eredmény alapján történik a kerekítés.

Ajánlott irodalom:

Bostrom, Nick. 2003. *The Transhumanist FAQ*. World Transhumanist Association.

<https://www.nickbostrom.com/views/transhumanist.pdf>

Braidotti, Rosi és Maria Hlavajova (szerk.). 2018. *Posthuman Glossary*. New York: Bloomsbury Academic.

Bratton, Benjamin H. „On Speculative Design”. In *The Time Complex. Post-Contemporary*, szerk. Armen Avanessian és Malik Suhail, 57–88. Mexico City: Name Publications, 2016.

<http://dismagazine.com/discussion/81971/on-speculative-design-benjamin-h-bratton/>

Colomina, Beatriz és Mark Wigley. 2016. *Are We Human? Notes on an Archeology of Design*. Zürich: Lars Müller Publishers.

Demos, T.J. *Against the Anthropocene. Visual Culture and Environment Today*. Berlin: Sternberg Press, 2017.

Dunne, Anthony, és Fiona Raby. *Speculative Everything: Design, Fiction, and Social Dreaming*. Cambridge, Massachusetts ; London: The MIT Press, 2013.

Ferrando, Francesca. 2018 [2013]. „Poszthumanizmus, transzhumanizmus, antihumanizmus, metahumanizmus és az új materializmusok.” Ford. Lovász Ádám. *Helikon* 2018/4: 394-404.
https://epa.oszk.hu/03500/03580/00012/pdf/EPA03580_helikon_2018_4_394-404.pdf

Haraway, Donna. Kiborg kiáltvány: tudomány, technika és szocialista feminizmus az 1980-as években. Ford. Kovács Ágnes, *Replika* 2005/51-52: 107-139.
https://monoskop.org/images/d/d5/Haraway_Donna_2005_Kiborg_kialtvany_tudomany_technika_es_socialista_feminizmus_az_1980-as_evekben.pdf

Laura Forlano. 2020 [2017]. „Poszthumanizmus és design.” Ford. Schneider Ákos. *Helikon* 2020/3: 372-395. https://epa.oszk.hu/03500/03580/00019/pdf/EPA03580_helikon_2020_3_372-395.pdf

Horváth Márk, Lovász Ádám, Nemes Z. Márió. 2019. *A poszthumanizmus változatai. Ember, embertelen és ember utáni*. Budapest: Prae Kiadó.

Nayar, Pramod K. 2014. *Posthumanism*. Cambridge: Polity Press.

Schneider Ákos. 2019. „A futószalag gyermekei. A kiborg problematikája az emberközpontú design tükrében.” *Disegno – The Journal of Design Culture* (IV/1-2.). 58-71.
http://disegno.mome.hu/articles/Disegno2019_1_2_04_SchneiderAkos.pdf

Egyéb információk: -

Máshol/korábban szerzett tudás elismerése/ validációs elv:
– nem adható felmentés a kurzuson való részvétel és teljesítés alól.

Tanórán kívüli konzultációs időpontok és helyszín:
kedd, 12:30-14:00; Elméleti Intézet; előzetes egyeztetéssel (schneider@mome.hu)